

ÇEVRENİN KORUNMASINDA KADININ ROLÜ

Aysel Günindi Ersözi
Faculty of Literature, Department of Sociology, Gazi University, Turkey

Abstract

Sustainable development concept is described in United Nations' reports as the type of development that meets the needs of the current generation without violating the posterity's ability of fulfilling their needs. This concept emphasizes the relation between protection of the environment and the poverty. On the other hand, there is a direct relationship between the gender roles and the types of the utilization of the environment. Women both occupy the position of influenced objects and the influencing subjects in the environmental issues. Women consume more environmental resources especially while they perform their "motherhood" and "housewife" roles. For this reason, women should take more active role in the protection of the environment. Women's involvement into the decision and policymaking mechanisms for environmental management, protection and amelioration has the key importance. Moreover, women occupy a key position in collecting recyclable waste seperately, the reduction of the usage of non-corrosive materials like plastic, paying attention to the use of recycled materials, the reduction of the water usage, preference of electricity saving devices, not watching the radio and TV loudly, and preference of natural cleaners. Furthermore, women take on important missions to instill environmental consciousness into the children.

Key words: sustainable development, environment, women, environmental ethics, gender roles

1. Giriş

Bütün insanların doğayla uyumlu, sağlıklı ve verimli bir yaşam sürme hakkı bulunmaktadır. İnsanoğlu içerisinde yaşadığı çevre üzerinde tarihin her aşamasında kayda değer değişimler yapmıştır. Ancak, endüstri devrimi ile başlayan süreçte başlayan müdahaleler bugün dünyanın gündeminde yer alan "küresel ısınma" kavramı ile çok daha ciddi anlamlara ulaşmıştır. Dünyanın neresinde yaşanırsa yaşansın, hava, su ve toprakların kirlenmesine, trafik artış hızına bağlı ve sanayi tesislerinden gelen zararlı gazlarla havanın kirlenmesi ve gürültü kirliliği gerçeği ile karşılaşmaktadır. Dünyamız, su kaynaklarının kuruması, kirlenmesi, yağmur ormanlarının yok olması, bitki ve hayvan türlerinin yok olması gibi ciddi tehditlerle boğuşmaktadır. Bütün bu sorunlara çözüm üretmek amacıyla 1990'lı yıllarla birlikte sürdürülebilir kalkınmanın önemi tartışılmaya başlanmıştır. Yine, kadınlarla erkeklerin eşit katılımını içermeyen sürdürülebilir kalkınma projelerinin uzun vadede başarılı olamayacağı, özellikle 20.yüzyılın son çeyreğinde ve 21. Yüzyılın başlarında gerçekleştirilen BM konferanslarında vurgulanmıştır(KSGM,1995:190).

İnsan ekolojisi insanla çevresi arasındaki karşılıklı ilişkilerle ilgilenmektedir. Bu noktada sosyologlar insan-çevre bağlantılarının üç noktada belirginleştiğini söylemektedirler. Bunlar; doğal çevrenin yaşamsal kaynaklar sağladığı, doğal çevrenin bir atık deposu gibi kullanıldığı ve hepsinden de önemlisi doğal çevrenin insanın yuvası olduğu gerçeğidir(Schaefer,2013:434). Hem kırsal hem de kentsel kesimdeki çevresel bozulma ise başta kız çocukları ve her yaşta kadınlar

olmak üzere nüfusun yaşam standardını, refahını ve sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir.(KSGM,1995:88). Özellikle, kırsal alanda doğal kaynakların daha çok kadınlar tarafından kullanılması, kadınları çevre sorunları ve sağlıklı çevre konularında daha önemli kılmaktadır.

Görel olarak çevre etiğinin yeni bir adı olarak değerlendirilen eko feminizm kadına ve çevreye yönelik baskıların anlaşılmasının önemine vurgu yaparken, hayvan hakları, nükleer denemeler vb. birçok çevre sorununun incelenmesinde feminist bakış açısının gerekli olduğunu dile getirmektedirler. Onlara göre esas sorun erkek merkeziliği ile konulara yaklaşılmasıdır. Küresel şirketlerin düzenin kadınlar-özellikle emekleri ve yaşamları sağlıklı, sürdürülebilir bir doğal çevreye bağlı olan kadınlar-üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin büyüyen farkındalıkla pek çok eko feminist, küreselleşmeye karşıtı kampanyaları desteklemektedirler. Yine, eko feministler kadınlara hane ve tarım pratikleri “parasal değil, canlandırıcı” emekle, çevreyi tahrip etmeyen bir kalkınma modellerini önermektedirler(Donovan,2015:403).

Kadınlar özel alanda ev işleri, çocuğun yetiştirilmesi, yiyecek ve giyecek gibi ailenin tükettiği maddelerin yaratılmasından, yani kullanım değeri üretilmesinden birincil derecede sorumludurlar. Yapılan çalışmalar kadınlar çalışıyor olsa bile ev işlerinin %80’inden sorumlu olduğunu göstermektedir. Bu kadınları çevrenin korunmasında temel bir aktör haline getirmektedir. Kadınlar; çevre dostu ürünlerin kullanılması, geri dönüşüm maddelerinin kaynağında yani evde ayrılarak toplanması, tasarruflu ürünlerin seçilmesi, ev içinde kullanılan çeşitli kimyasalların azaltılması, tüketimin önlenmesi ile çocuğa çevre ahlakı verilmesi konularında önemli katkılar verebileceklerdir.

Bu kapsamda bildirinin amacı, kadınların geleneksel rollerini yerine getirirken çevrenin korunmasına ne tür katkılar sağlayabileceğini tartışmaktır.

2. Çevre ve Kadın

Birleşmiş milletler çevre programı dokümanlarında kadınların çevresel açıdan sağlıklı teknolojiler (ÇST) kullanılmasındaki kilit rollerinin altı çizilmektedir. Bu dokümanlarda Çevresel Açıdan Sağlıklı Teknolojiler ile kast edilen; çevreyi koruyan, daha az kirlilik yaratan, bütün kaynakları sürdürülebilir biçimde kullanan, ürünlerin ve atıkların daha büyük bölümünü yeniden kullanıma sokan ve son atıkları alternatifleri oldukları teknolojilere göre daha kabul edilebilir biçimlerde bertaraf eden teknolojiler olarak tanımlanmaktadır (<http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/t/o/toplumsal-cinsiyet-ve-cevre-unep.pdf>). Dördüncü Dünya Kadın Konferansı sonucunda kabul edilen “Eylem Platformu ve Pekin Deklarasyonunun “Kadın ve Çevre “ bölümünde, belirtildiği gibi doğal kaynakları kullananlar, yönetenler, aileleri ve toplum için yiyecek sağlayan kadınlar, tüketici, üretici, çocuklarının bakıcısı ve eğiticisi olarak önemli görevler üstlenmektedirler(KSGM,1995:188).

Bununla birlikte kadınlar çevresel ahlakın yerleştirilmesinde, kaynak kullanımının azaltılmasında, israf ve aşırı tüketimin en aza indirmek için kaynakların yeniden ve dönüştürülerek kullanılmasının yaygınlaştırılmasında önder rolü üstlendikleri görülmektedir. Yine kadınlar sürdürülebilir tüketim kararlarını etkilemede en önde yer alabilirler(KSGM,1995:189-190).

[Metni yazın]

2.1.Katı Atıkların Geri Dönüştürülmesi

Geri dönüşüm; kullanım dışı kalan ve geri dönüştürülebilir olan atık malzemelerin çeşitli işlemlerden geçirilerek ham madde olarak tekrar kullanılması anlamına gelmektedir. Bunun temel mantığı kaynakların atılması yerine yeniden kullanılmasıdır. Tüketilen maddeler yeniden geri dönüşüm halkası içine katılarak bir yandan ham madde ihtiyacı karşılanmakta, öte yandan hem ekonomik getirisi hem de çevre üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır. İstatistik Kurumu verilerine göre Türkiye’de günde kişi başına 1,12 kilogram atık üretilmektedir.

Geri dönüştürülebilen atıklar arasında; cam, seramik, kâğıt, karton, plastik, kauçuk, metaller (Alüminyum, demir, pirinç alaşımları ve bakır) tekstil, deri, ahşap ve kemik gibi evsel bulunmaktadır. Atıkların ekonomiye geri kazandırılabilmesi için kaynağında, yani evlerde ayrıştırılarak toplanması gerekmektedir. Konunun uzmanlarına göre ambalaj atıkları ayrı toplanmadığı takdirde belediye tarafından diğer atıklarla birlikte karışık şekilde toplandığında, sıkıştırılmalı çöp kamyonları ile toplanan atıkların zarar göerek geri dönüşüm zorlaşmaktadır. Ambalaj atıkları, atıkların ağırlıkça %30’unu, hacimce %50’sini oluşturmaktadır. Örneğin kullanılmış kâğıdın tekrar kâğıt imalatında kullanılması ile hava kirliliği, su kirliliği ve su kullanımı azaltılabilecektir. Örneğin bir ton atık kâğıdın kâğıt hamuruna katılmasıyla 8 ağacın kesilmesi önlenebilmektedir.

Çevreciler katı atık sorununun çözümünde iki yol önermektedirler. Bunlar daha az tüketim yapılması ve atıkların geri dönüştürülmesidir. ABD ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerde yapılan çeşitli uygulamalarla geri dönüşümlerle ekonomiye ve çevrenin korunmasına önemli katkılar sağlanmaktadır. Yapılan yasal düzenlemelerle kâğıt, cam ve alüminyum kutular yeniden kullanılmak üzere toplanmaktadır(Macionis,2013:588).

Evlerde, kurum ve kuruluşlarda organik atıklardan ayrı olarak biriktirilen kâğıt, plastik, cam ve metal gibi ambalaj atıkları belediyelerce veya belediyeler adına özel toplama ayırma şirketlerince toplanmaktadır. Örneğin TUIK verilerine göre Türkiye’de 2015 yılı içerisinde Geri kazanım tesislerinde 20 milyon ton atık geri kazanılmıştır. Bunun yanı sıra geri dönüşüm herkesin çevresel sorunların çözümünde rol alması gerektiğini ifade etmektedir.

Katı atıkların toplanması kadar onların kaynağında yani evlerde ve işyerlerinde ayrıştırılması önemli görünmektedir. Evsel atıkların kaynağında(evlerde) ayrı ayrı toplanmasında da kadınlara büyük görevler düşmektedir. Geri dönüşebilen maddelerin kullanıcısı ve tüketicisi olan kadınların çevre bilinci bu ayrıştırılmada etkili olacaktır. Kadın duyarlılığı, çevresel ahlak ve çevresel bilinçle birleştiğinde geri dönüşümün önemi, ekonomiye ve çevreye katkıları çok daha iyi kavranabilecektir. Bu nedenle, kadının çevre ahlakı çevrenin korunmasında kilit önemdedir. Geri dönüşen katı atıkların ayrı bir yerde toplanması ve belediyelerce ayrılmış yerlere atılması, çevresel bozulmayı biraz olsun azaltılabilecektir. Kadınların katkıları küçük ama çevre üzerindeki etkisi hiçte azımsanmayacak ölçüde olacaktır. Ayrıca kadınlar çocuklarına, aile fertlerine, komşularına, mahallesine örnek teşkil ederek domino etkisi de yaratabilecektir. Örneğin Türkiye’de birkaç yıldır plastik şişelerin kapaklarının toplanması kampanyasına geniş bir katılım olmuştur. Geri dönüşebilen katı atıkların evlerde ayrı olarak toplanması konusunda da başı

[Metni yazın]

kadınların çektiği kampanyalar yapılmalıdır. Bu ayırıştırmanın hem ekonomik hem de çevresel sonuçları çok iyi anlatılmalıdır.

2.2.Enerji tasarruflu ürünlerin seçilmesi

Enerji verimliliği, binalarda yaşam standardı ve hizmet kalitesini düşürmeden birim hizmet veya ürün miktarı başına enerji tüketiminin azaltılması anlamına gelmektedir. Tasarruf günlük hayatımızın her anında karşımıza çıkmaktadır. Küçük gibi görülenler bile bir sele dönüşebilmektedir. Isıtma, aydınlatma ve ulaşım ihtiyaçlarımızı karşılarken, elektrikli ev eşyalarımızı kullanırken, kıt olan enerji kaynaklarında tasarrufa giderek, hem aile bütçesi hem de ülke ekonomisine katkı sağlanmakta diğer yandan ve çevremizin korunmasına sağlanmaktadır.

Enerji ihtiyacı ve kullanımı açısından üzerinde en fazla durulması gereken grup ailedir. Çünkü toplumda aileler diğer kaynaklardan olduğu gibi enerji kaynaklarının kullanımı ve tüketiminde de rol oynayan en önemli tüketici gruplarından biridir. Evde yürütülen faaliyetlerde, büyük ölçüde enerji tüketen araçlar kullanılmaktadır. Isınma, aydınlatma, temizlik, kişisel bakım, eğlence, dinlenme ve benzeri faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla aileler enerji kaynaklarını kullanmaktadır.

Türkiye’de kullanılan elektriğin yaklaşık 1/3’ü evlerde kullanılmakta bunun da ortalama %80’i elektrikli aletlerce tüketilmektedir. Beyaz eşyalarda kullanılan enerji miktarını göstermesi bakımı için Enerji etiketi kullanılmaktadır. Bu bir cihazın yıllık enerji tüketimi bazında A, B, C, D, E, F ve G harfleriyle ifade edilen 7 grupta sınıflandırılmasıdır. A harfi en düşük enerji tüketimini işaret eder. A sınıfı elektrikli aletler ortalama %45 daha az enerji tüketirler. Bu nedenle, özellikle beyaz eşya satın alırken en az enerji tüketenleri tercih edilmesi gerekmektedir. Eve alınan elektrikli araçların büyük çoğunluğu kadınlar tarafından ailesel işlerin yapılması amacıyla kullanılmaktadır. Kadınların bilinçli olması, farkındalık düzeyi ve eğitim seviyesi, kadınların enerji tasarrufu yapmaları üzerinde etkilidir. Kadınlar bir taraftan bütçelerine uygun ürünler seçerken, diğer taraf tando hane ve toplum için zararlı olanlardan uzaklaşma ve tasarruf sağlayanlara yönelmektedir.

Güven (1999:69) tarafından yapılan bir çalışmanın bulgularına göre “herhangi bir elektrikli ürün alırken” kadınların yarısı(%52’si) harcanan elektriği kontrol ettiğini, %48 ise etmediğini söylemiştir. Yine aynı çalışmada kadının eğitim düzeyi arttıkça satın aldığı ürünlerin etiketlerindeki açıklamaları dikkat etme davranışı artmaktadır. Cam ürünleri tercih eden kadınlar, ürünün çevre kirliliğine olan etkisini dikkat etmediklerini söylemiştir. Açıklamaları çevre gözlüğü ile okuduğunu söyleyenlerin oranı sadece % 9.6 dır (Güven,1999:70).

2.3.Çocuklara Çevre Bilincinin verilmesi

Sosyalizasyon bir öğrenme sürecidir. Aile içinde başlayan bu süreç yaşam boyu sürer ve birey farklı birey, grup ve kurumlarla ilişkiye girerek rolünü içselleştirir. Sosyalleşen birey içinde yaşadığı toplumun uygun davranışlarını öğrenir. Bu öğrenmeler çeşitlilik gösterir. Çarpım tablosunu öğrenmekten, adabı muâşeret kurallarına, dünyayı nasıl algılayacağından, öteki insanlarla nasıl ilişki kuracağına kadar her şeyi toplumsallaşma sürecinde öğrenir. Temel bir

[Metni yazın]

sosyalizasyon ajanı olan aile bireyin kendilik algısını, inanışlarını, zevklerini, duygularını, değerlerini, tutum ve davranışlarını etkileyebilir.

Sosyologlar sosyalleşme sürecinin yaşam boyu sürdüğü konusunda hem fikirdir. Ancak hayata dair en kalıcı ve temel bilgilerin erken yaşlarda kazanıldığını söylemektedirler. Newman (2013:64)Çocukluk döneminde gerçekleşen sosyalleşme sürecini “beklentisel (geleceğe yönelik) sosyalleşme şeklinde tanımlanmaktadır. Bu süreçte birey gelecekteki rollerini prova etmektedir. Dolayısıyla ailenin çocuğa çevre bilincini küçük yaşlarda aşılması onun gelecekteki davranışlarını etkileyebilecektir. Annenin çocuğa rol model oluşturması onun çevre ahlakını içselleştirmesine neden olacaktır. Enerji kaynaklarını ve suyu bilinçli kullanan, geri dönüşümlü ürünleri seçen, kullanılmış ürünleri yeniden kullanan anne rolü çocuğun çevre konusunda bilinçlenmesine, çevre ahlakını bir yaşam biçimi haline getirmesine yol açacaktır.

Bu süreçte annenin tutum ve davranışları belirleyici olmaktadır. Tüketici, üretici, eğitimci ve ailenin bakımından sorumlu olan kadınların hem mevcut neslin hem de gelecek kuşakların hayat standardı ve bunun sürekliliğinin sağlanmasında kilit önemdedirler (<http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/cevre.pdf>).

Çevre ahlakı (environmental ethics), insanların havaya, suya, toprağa ve üzerinde yaşayan tüm canlı varlıklara zarar vermeyecek ve doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanımını sağlayacak davranış ve eylemlerde bulunmaları gerektiğini savunur. Çevre ahlakı, ekosistemin, halen yaşayan ve gelecekte yaşayacak olan insanların ve diğer canlıların korunması üzerinde durmaktadır. Bu nedenle, çevre ahlakını aynı zamanda “ekolojik ahlak” olarak da adlandırılmaktadır(<http://www.canaktan.org/din-ahlak/ahlak/meslek-ahlaki/sosyal-sorumluluk.htm>). Kısaca kavram; bu gezegende insanoğlunun yalnız olmadığı, başka canlılarında olduğu ve bizim onların yaşam haklarına saygı göstermemiz gerektiği genel görüşünü tanımlamaktadır. Çevre ahlakına sahip bireylerin yetişmesinde de kadınlar birincil roller üstlenmektedir. Annenin çevre algısı ile çocuğun çevre algısı arasında doğrusal bir ilişki bulunması beklenilmektedir.

2.4. Tüketime azaltılması

Uzmanlar sürdürülebilir yaşam tarzının üç önemli ayağı olduğunu ifade etmektedirler. Bunlar nüfusun büyümesinin kontrol altına alınması, sınırlı kaynakları korumak yani, kaynakları verimli kullanmak ve atıkları azaltmaktır. En önemli çözüm daha az tüketmektir. Kadınlar israfın önlenmesi ve çevreye duyarlı tüketim alışkanlıklarıyla hem tüketimi azaltabilecek hemde örnek oluşturabilecektir.

Kitle iletişim araçlarında özellikle televizyonlarda tüketim daha çok kadınlarla ilişkilendirilmektedir. Televizyon dizilerinde ve reklamlarda morali bozulan, sevinen, sevgilisinden ayrılan her kadının tüketim üzerinden teselli bulduğu vurgulanmakta, bu yolla kadınlar tüketim canavarına dönüştürülmektedir. Özellikle, modern dünyada; doğum günleri, sevgililer günü, kadınlar günü, bayramlar, birer tüketim nesnesine dönüştürülmekte, kadınlarda bunların baş tacı edilmektedir. Oysa kadınlar ya mutfaktan-dışından tırnağından artırarak ya da

[Metni yazın]

“gün” düzenleyerek bunlardan ailenin acil ihtiyaçları için fon oluşturmaktadırlar. Kitle iletişim araçlarının etkisiyle tüketim sarmalına giren kadınların bu sarmaldan çıkararak ihtiyaç odaklı tüketim yapması konusunda bilinçlendirilmelidir. Kadınlara israfın ekonomik, dinsel, sosyal, kültürel, özellikle çevrenin korunması ve gelecek kuşakların yaşam hakları üzerindeki olumsuz etkileri hatırlatılarak ve bu konuda oynayabilecekleri rollerinin önemini vurgulanmalıdır.

2.5. Çevre Dostu ürünlerin Seçimi

Plastik ürünlerin doğada çözünmelerinin yüzlerce yıl sürdüğü, bu çözünmenin toprağı ve suyu zehirleyerek, besin zinciri üzerinde yıkıcı etkiler yaptığı bilinmektedir. Hatta bazı hayvan türlerinin sonunu hazırlamaktadırlar. Örneğin plastik poşetlerin kullanımının azaltılmasının bile çok önemli sonuçlar doğuracağı bilinmektedir. Türkiye'de bir kişinin ortalama bir yılda 312 adet poşet kullandığı tahmin edilmektedir. Ortalama 78 yıl yaşadığını varsaydığımızda bir kişi hayatı boyunca 24336 adet plastik poşet kullanmaktadır. Sadece bu poşetlerin sayısının azaltılması bile çevre üzerinde olumlu etki yapacaktır.

Bu nedenle, çevrenin korunmasında önemli faktörlerden birisi de doğada çözünebilir maddelerin tercih edilmesidir. Gelişmiş batı toplumlarında plastik poşetlerin kullanımının asgariye indirilmesi ve doğada çözümlenebilen poşetlerin kullanılmasına yönelik yasal düzenlemeler yapılmaktadır. Alışverişlerin çoğunun kadınlar tarafından yapılması ve alışverişlerde kullanılan poşetlerin asgariye indirilmesi ve doğada çözünebilir ürünlerin kullanılması çevreye verilen zararları azaltacaktır. Bu konuda kadınlar başı çekerek “çevre dostu” ürünlere yönelmelidir. Aile üyeleri için daha çok alışveriş yapanlar kadınlar olduğu için kadınların bu konudaki bilinç düzeyi de önemlidir. Hangi ürünlerin insan sağlığına ve çevreye zarar verdiğini bilen, farklı ortamlarda hemcinsleri ile sosyalleşen kadınların bu bilgileri birbirleri ile paylaşmaları da ekonomi ve çevre üzerinde olumlu etkiler yaratacaktır.

3.Tartışma

İnsanın doğayı kontrol altına almak istemesi ve bunu yaparken de doğal çevreyi tahrip etmesine tarihin her döneminde rastlanılmasına rağmen, insanoğlunun doğa üzerindeki esas yıkıcı etkisinin Sanayi Devrimi ile başladığı ve artarak günümüze kadar geldiği yaygın kabul edilen bir görüştür. Bu yıkımın etkisini azaltmak için çeşitli yollar önerilmiş ve insanlık çözüm arayışlarına girişmiştir. Önerilen yollar arasında; nüfus artış hızının kontrol edilmesi, sınırlı kaynakların verimli kullanılması ile atıkların azaltılması bulunmaktadır. Bütün bu önlemlerin yerine getirilmesinin sürdürülebilir bir kalkınma ile mümkün görüldüğü de ifade edilen diğer bir husustur.

İnsanı ve çevreyi önceleyen bir kavram olarak sürdürülebilir kalkınma; bugünün gereksinimlerini gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma olarak tanımlanmaktadır. Dünyanın gündemine 1992 yılında Rio de Janeiro’da toplanan “Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı” sonucunda kabul edilen Rio Deklarasyonu ve Gündem 21’le gelen kavramla, insanlığın doğayla sağlıklı, uyumlu ve verimli ilişki kurmasının önemi vurgulanmıştır. 2002 yılında Johannesburg’ta yapılan “Birleşmiş Milletler

[Metni yazın]

Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı” ile “Binyıl Kalkınma Hedeflerinde” de sürdürülebilir kalkınmanın altı daha güçlü bir şekilde çizilmeye devam edilmiştir.

Dünya konferanslarında “Sürdürülebilir Kalkınma” için hedefler belirlenmiştir. Bu hedefler arasında; yoksulluğun ve açlığın ortadan kaldırılması, cinsiyet eşitliğinin sağlanması ile sorumlu üretim ve tüketim konuları bulunmaktadır. Uzmanlar çevre sorunlarının kadınlar üzerinde çok daha önemli sonuçlar ortaya çıkardığını ileri sürmüşlerdir. Özellikle, kırsal alanda doğanın kadının geçim kaynağı olduğu yerlerde bu çok daha etkili sonuçları ortaya koymaktadır. Bu yönüyle, kadın ile çevre arasında çift yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Kadın hem çevreden etkilenen, hem de çevreyi etkileyen bir aktördür. Bu nedenle, sürdürülebilir bir kalkınma kadın olmadan mümkün görünmemektedir. Kadınlar “anne”, “eş” ve “ev kadınlığı” gibi geleneksel rollerini yerine getirirken de çevrenin korunmasına katkıda bulunabileceklerdir.

Kadınların katkıları; katı atıkların geri dönüşüm için kaynağında yani evde ayrıştırılması, bunlar için ayrılan yerlere atılması temel yollardan birisidir. Ayrıca, geri dönüşümlü ürünlerin tercih edilmesi, doğaya zarar veren ürünlerin kullanımının asgariye indirilmesi, israfın önüne geçilmesi, enerji tasarruflu ürünlerin tercih edilmesi, elektrikli araç ve gereçlerin verimli kullanılması, çevreye zararlı kimyasallar içeren ürünlerin kullanılmaması, kızartma yağlarının toplanarak bunlar için ayrılan yerlere atılması ile çocuklara çevre ahlakı kazandırılması konularında belirginleşmektedir.

Öneriler

Çevrenin korunmasında kadının aktif rol üstlenebilmesi için ele alınan öneriler ise şunlardır. Toplumsal cinsiyetin bütün politikalar ve programlarda yer alması, alınan kararların olası etkilerinin her iki cinsiyet için incelenmesi önemlidir.

Kadınların çevre ile ilgili karar mekanizmalarına katılımı sağlanmalıdır.

Kadınların çevre konusunda eğitilmeleri ve bilinç düzeylerinin artırılması gerekmektedir.

Kadının eğitim düzeyi ile çevre ahlakı arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Kadının eğitim düzeyi arttıkça çevre duyarlılığı da artmaktadır. Bu nedenle, kadının eğitim düzeyi artırılmalıdır. Okul müfredatlarına çevre ahlakı konularının dâhil edilmesi, çevre duyarlılıklarının ödüllendirilmesi,

Kadınlar, küçük ama önemli katkılar sağlayabileceği konusunda cesaretlendirilmelidir. Yerel yönetimlerin geri dönüşüm alanlarının yaygınlaştırılması, bunların daha sık kontrol edilmesi ve kadınlara geri dönüşümün nasıl yapılacağı konusunda eğitimler verilmesi ile önemli kazanımlar olacaktır.

Tüketim ile kadını özdeşleştiren algıların değiştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle reklamlarda yer alan ve kadını tüketici kimliği içinde sunan görsel unsurların tüm kültür unsurlarından kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

[Metni yazın]

KAYNAKÇA

- Aktan, Can, Sosyal Sorumluluk ve Çevre Koruma Ahlakı, <http://www.canaktan.org/din-ahlak/ahlak/meslek-ahlaki/sosyal-sorumluluk.htm>. (Erişim tarihi:12.5.2016)
- Birleşmiş Milletler Çevre Programı, Toplumsal cinsiyet ve çevre, <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/t/o/toplumsal-cinsiyet-ve-cevre-unep.pdf>. (Erişim tarihi:5.5.2016)
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Konferansı, Yeni Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, <http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/post-2015/>
- Donovan, Josephine (2015), **Feminist Teori**, İstanbul: İletişim yayınları.
- Güven, Seval (1999), Ailelerin Satın Alma Sırasında Çevre Açısından Dikkat Ettikleri Hususlar, **Eğitim ve Bilim**, Cilt 23, Sayı 112, S:6774.
- Hürriyet Gazetesi, Plastik Poşet Yasağı Yayılıyor, <http://www.hurriyet.com.tr/plastik-poset-yasagi-yayiliyor-27314095>. Erişim tarihi: 14.5.2016
- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, (1995), **Eylem Platformu ve Pekin Deklarasyonu**, Ankara; No name ofset
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadın ve Çevre politika dokümanı, <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/cevre.pdf>. Erişim tarihi:5.5.2016.
- Macionis, John J.(2013), **Sosyoloji**, Çeviri Editörü: Vildan Akan, Ankara, Nobel Yayınları.
- Newman, David M.(2013), **Sosyoloji Günlük Yaşamın Mimarisini Keşfetmek**, Çev. Ali Arslan, Ankara: Nobel yayınları
- Schaefer, Richard T.(2013), **Sosyoloji**. Çev. editörü Simten Coşar, Ankara, Palme Yayıncılık.
- TÜİK, Çevre İstatistikleri, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1019